

FJÄRDE SÖNDAGEN I ADVENT

ÅRGÅNG B

Första läsningen: **2 Sam 7:1-5, 8b-12, 14a, 16** (*Davids kungavälde skall bestå till evig tid*)

David är den fromme och framgångsrike kungen som Gud välsignade över alla mått och som därför sågs som ”modell” för den kommande Messias. *Psaltaren* är Bibelns, judarnas och kyrkans bönbok. Den tillskrivs traditionellt honom som författare, även om han inte har diktat mer än en del av dess psalmer. Hans namn förekommer oftare än några andra namn i Gamla testamentet. Det är inte märkligt att David känner tacksamhet mot Gud och vill visa det genom att bygga ett hus (tempel) åt honom. Men Israels Gud är annorlunda än de andra folkens gudar. De krävde betjäning och uppmärksamhet, den sanne Guden är vänd mot *människan* och hennes behov. Allt han föreskriver är bra *för oss*. Gud gläds åt Davids tacksamhet och svarar genom att lova *honom* ett evigt ”hus”, dvs. att hans ättlingar alltid ska få sitta på hans tron. En förgylld stol tillhörande den egyptiske faraon Tutankhamon – drygt trehundra år före David – har bevarats till vår tid i en grav. Davids tronstol, som väl har liknat denna, gick upp i rök senast år 587/586 f.Kr. när babylonierna avsatte den siste av hans ättlingar, Sidkia. Dynastin förkastades av Gud på grund av kungarnas synder, men Jesus, Davids ättling, som adoptivson till Josef, härskar i evighet över det nya gudsfolket, kyrkan. Så höll Gud sitt löfte till David, ja, utsträckte det till alla folk på jorden som tror på hans Son.

Andra läsningen: **Rom 16:25-27** (*I evangeliet avslöjas en hemlighet som från tidens början varit utsagd*)

Vi får här de allra sista raderna i det långa och krävande brevet till romarna, en lovprisning av Gud. Denna text förekommer inte alltid på samma plats i handskrifterna, och kanske har olika versioner av Romarbrevet cirkulerat i urkyrkan. Gud lovade Eva efter syndafallet att en av hennes ättlingar skulle göra vad hon inte förmådde: trampa på ormens huvud, dvs. övervinna djävulen (1 Mos 3:15). Gåvan var ännu större: **Guds egen Son** skulle bli Evas ättling när tiden var inne. Gud ville inte bara gottgöra våra fel utan *anta vad vi är* (vår natur) för att vi ska kunna *anta vad han är* (hans gudomlighet). Kanske tänker Paulus att Adam och Eva ännu inte var mogna för att ta denna gåva till sig. Maria – den nya Eva – var det.

Evangelium: **Luk 1:26-38** (*Du skall bli havande och föda en son*)

Maria på åsnan – Josef till fots framför. Ännu bara en kort sträcka kvar till Betlehem, staden där kung David föddes tusen år tidigare. Marias tankar går säkert till Gabriels ord vid bebådelsen, som vi läser i dag. En vackrare scen kan inte tänkas – så full av uppskattning, respekt, generositet, hopp. Guds Son ska

födas genom Jungfrun, han ska uppfylla Guds löfte till David om ett evigt kungarike, Maria får bli boning åt Guds Ande, så som tälthelgedomen (tabernaklet) var det i öknen (2 Mos 40:34). Som Paulus säger (se ovan) planerades detta redan vid skapelsen och avslöjades för profeterna. Så började allt i våras, Maria, och här rider du nu fram med din Guds kärlek inom dig!

JULAFTON – VIGILIEMÄSSAN PÅ KVÄLLEN (vid vespertid)

Första läsningen: **Jes 62:1-5** (*Herren har dig kär*)

Julafton är här – även om detta bara är **kvällsmässan** och inte **midnattsmässan**, som följer i natt. Tycker du att adventstiden har varit lång? Israels barn fick vänta hundratals år på Messias! Den julglädje vi märker hos profeten Jesaja var bara en skymt, långt i fjärran, av Betlehemsstjärnan, änglasången över stallet, herdarnas glädje och det nyfödda barnet i Marias famn. Vissa katoliker fastar hela denna dag fram till kvällen. När mörkret faller öppnas dörren till vardagsrummet och där står julgranen i strålande glans. Tillbakahållen förväntan får explodera. Festen börjar.

Det gamla Israel kände inga större familjefester än **bröllop**. Gud är kärleken (se Katolska kyrkans katekes, nr 218-221; jfr Joh 4:8, 16). Därför blev Ordet människa (Joh 1:14) och därför spred Jesus **feststämning** kring sig. *Inte kan ni väl få bröllopgästerna att fasta så länge brudgummen är hos dem?* sade han (Luk 5:34). Guds brud, Sion, dvs. Jerusalem, som upprättas och kröns med diademmet (v. 2-3) är Maria, och med henne alla i gudsfolket som tror på hennes son. Detta Jerusalem *skall få ett nytt namn: ekklesia*, grekiska för **kyrka** (*Katolska kyrkans katekes*, nr 751). Du som delar Marias glädje denna kväll, var du än är, ensam eller i familj: Jubla – *Herren har dig kär!* (v. 4).

Andra läsningen: **Apg 13:16-17, 22-25** (*Paulus vittnesbörd om Messias, Davids Son*)

Högtidligt, som när en far läser julevangeliet för sin familj (Luk 2:1-14), sammanfattar Paulus Gamla och Nya testamentet – från Abraham, David och Johannes döparen till Jesus. Vi märker att han har tagit över ett fast schema för förkunnelsen, *traditionen*. Alla före Jesus var vägskyltar som pekade mot Jesus, även Döparen, den som många trodde var Messias. Allt på jorden proklamerar nu **Jesu födelse**, klockor, ljus, sång!

Evangelium: **Matt 1:1-25** (*Jesu Kristi, Davids sons, släkttavla*) (Alternativ kortare läsning: Matt 1:18-25)

Messias skulle härstamma från **Abraham**, trons fader, och uppfylla löftet till honom om ett heligt folk, *talrika som stjärnorna på himlen och som sanden på havets strand* (1 Mos 22:17). Han skulle vara den ättling till **David** som Gud lovade skulle få härskas över gudsfolket för evigt (2 Sam 7:16). Han skulle **födas av en jungfru**, som Jesaja profeterade (Jes 7:14). Vilket av detta stämmer inte på vår Herre Jesus Kristus, den Uppståndne, kyrkans och universums Herre (Matt 28:18-20)? Barnet i Betlehem är genom adoption Josefs son, av Davids ätt, och genom Maria *det gudomliga barnet* som Jesaja såg (Jes 9:6). Kvinnorna i släkttavlan hade tillhört olika män. Maria – deras motbild – tillhörde med kropp och hjärta **Gud**. Josef visste om Marias hemlighet och vad som hänt med Sakarias och Elisabet (Luk kap. 1).

JULNATTENS MÄSSA ("MIDNATTSMÄSSAN")

Första läsningen: **Jes 9:2-7** (*En son blir oss given*)

Det gudomliga barnet föds om natten. Våldet ska ta slut, ett fredsrrike börja. Midjaniterna var ett folk som plågade Israel men besegrades av Gideon (Dom kap. 6-8). Det "välde" som läggs på Frälsarens axlar (v. 6) blir **korset**, hans "kungatron".

Andra läsningen: **Tit 2:11-14** (*Guds nåd har blivit synlig*)

Titus var en av Paulus trognaste medhjälpare. Paulus betonar Guds Ords fysiska ankomst i världen (jfr 1 Joh 1:1-7; Joh 1:1-18). Guds nåd *lär oss att säga nej* (v. 12). Det kräver mod. *Vår store Gud och frälsare Kristus Jesus* (v. 13) är en högtidlig proklamation av vem som *verkligen* styr världen.

Evangelium: **Luk 2:1-14** (*I dag har en frälsare fötts åt er*)

En av Sveriges mest absurda lagar är förbudet mot bön vid skolavslutning i kyrkan. Vi ska alla stå inför Guds domstol. Då kommer ingen att önska ett böneförbud för då kommer alla att behöva be om nåd! Högmod i statens namn stod även de romerska kejsarna för. De ville tituleras "Herre" och "Frälsare". Ordet "evangelium" (glatt budskap) är hämtat från deras värld. "Den goda nyheten" kunde syfta på att en kejsarson hade fötts eller blivit regent. Nattens julevangelium är alltså en provokation. Änglakören över Betlehem kunde jämföras med ett gäng ungdomar idag som protesterar mot böneförbudet genom att be högljutt. Lukas scener är fulla av kontraster som visar **vilken skandal det var att Jesus inte blev rätt mottagen**. Kejsaren tror han styr världen och vill skattskriba sina folk. Sådant innebar stora lidanden (ibland tortyr). Gud använder detta till att låta Messias födas i Betlehem, som profetian sagt (Mik 2:5). Människor i socialt utanförskap (herdarna) får se Guds Son. Änglarna

besöker inte kejsaren, inte filosoferna, inte översteprästen. Josef har möjligen haft en bit mark i Betlehem och därför måste han dit. Han bör ha haft kontakter på plats – men får inte tak över huvudet! Var släkten så missnöjd med hans unga brud att de inte unnade henne en säng ens när hon skulle föda? Var det för att de hört att hon väntade ett barn som inte var Josefs? Är stallet och krubban ett *gömställe* – som när Moses mor gömde sin förbjudna baby (2 Mos 2:2)? Fick Maria överhuvudtaget hjälp med födandet – hon verkar ju ordna allt själv? Kristus, vår verkliga **Herre** och **Frälsare** läggs i en foderkrubba. Stallet – det motsvarar ett garage idag – stinker, är kallt och ohygieniskt. *Korsvägen* börjar redan här. Hon som nu kärleksfullt lindar sitt oplanerade barn kommer en gång – med darrande händer – att svepa sin son i linnetyg när han ska läggas i sin grav. Det ovänliga Betlehem skulle för all framtid profitera på sin kände son. Kyrkofadern Justinus vittnar redan från 100-talets början om hur man då pekade ut grottan där stallet stod. Det är några decennier efter det att Lukas skrev sin berättelse (som väl byggde på intervjuer med Maria). Låt ditt hjärta vara Betlehem i natt. Sjung allt vad du orkar. Med eller utan tillstånd.

JULOTTANS MÄSSA (MORGONMÄSSA PÅ JULDAGEN)

Första läsningen: **Jes 62:11-12** (*Se, din räddare kommer*)

Morgonen är en särskilt bra tid för bön. Gudstjänst tidigt på juldagens morgon är svensk tradition. Våra förfäder nickade nog till på bänkarna, fulla av *julmat* och öl, när de väl kommit in i värmen. I Betlehem finns det än idag många kristna. De markerar sin närvaro med kristna symboler på hus och hem. Utanför staden kan man promenera och be på *Shepherd's Field* – herdarnas äng – där änglarna sägs ha visat sig. Jesajas ord från Gud till ”dotter Sion” måste ha tröstat jungfru Maria, inte minst när hon i framskriden ålder fick se kyrkan växa, alla *de han vunnit* (v. 11). Hon själv blev ”den man söker sig till” (v. 12). Urkyrkan samlades kring henne (Apg 1:14) så som vi katolska kristna fortfarande gör. Hennes förbön är mäktig (Joh 2:3).

Andra läsningen: **Tit 3:4-7** (*Han räddade oss därför att han är barmhärtig*)

Det är vårt hopp att *vinna evigt liv* (v.7). Detta hopp bygger på den *godhet och kärlek* som blivit *uppenbara* (v. 4) genom Guds Sons ankomst. Andens gåvor strömmar över oss (v. 6). Vi står som herdarna och skådar uppåt – badande i änglaljus.

Evangelium: **Luk 2:15-20** (*Herdarna fann Maria och Josef och det nyfödda barnet*)

Liksom himlens stjärnor ger vika när dagsljuset sprider sig, så fick änglarna återvända till Gud när Jesusbarnet såg sin första morgon. Maria, jungfrun med sitt helhjärtade JA till Gud (Luk 1:38) är *gryningen* som dagades. Världen vaknade upp till en förändring som den ännu inte kände till: Guds Ord bor synligt ibland oss. Skaparen har trätt in i sin skapelse, blivit en av oss. Han behöver andras hjälp, måste lära sig av andra, kan gråta och lida. Herdarna berättade för alla vad de varit med om och alla häpnade. Sedan återgick allt till det normala. Herdarna förblev herdar, och även vi har en vardag som väntar. Vissa i byn trodde, andra tvivlade: det var kanske inte första gången en nyförlöst flicka fick för sig att just hennes baby kunde vara Messias, och de där vilda herdarna med sina drömsyner, ja man vet ju hur de är, och var det inte förresten något besynnerligt med den där tjejen?

Lukas betonar att **Maria tog allt detta till sitt hjärta och begrundade det** (v. 19). I kap 1:26-38 fick vi läsa hur hon **lyssnade** till Guds ord, i 1:39 hur hon genast **handlade** efter det. I 2:51 ska vi höra hur hon **bevarar allt i sitt hjärta**. Så är Maria modellen för dem som Jesus prisar saliga (Luk 11:27-28).

Utsagorna om Marias inre liv kan bara härstamma från henne själv. Maria kan ha varit vid liv omkring år 60 då Lukas hade tillfälle att göra sina noggranna efterforskningar (Luk 1:3) i Heliga landet (när Paulus sattes i fängelse två år i Caesarea – Apg 23:23 ff). Den vänlige läkaren Lukas kan lätt ha fått träffa henne eller de som kände henne. Lukas visar oss att julnatten gjorde Maria *kontemplativ*. Hon följde sedan sin son som en troende lärjunge under alla åren, såg allt från sidan. Vi går i Marias fotspår och blir som hon när vi under kyrkoåret betraktar läsningarna i mässan, dag för dag.

JULDAGENS MÄSSA

Första läsningen: **Jes 52:7-10** (*Hela jorden skall se hur vår Gud räddar oss*)

Den härliga bilden med budbäraren som full av glädje springer över bergen visar vad **evangelisering** ska vara. *Det är inte så att vi vill råda över er tro, nej, vi vill hjälpa er till glädje* skriver aposteln Paulus (2 Kor 1:24). Herdarna i Betlehem berättade ivrigt för alla de mötte om den heliga nattens händelser. Tänk, änglarna talade till *dem*! Ängeln sade: Jag bär bud till *er* om en stor glädje (Luk 2:10). Nattarbetarna som låg ute på fälten kring sin eld hade mycket låg social status, ansågs som opålitliga, ohederliga outsiders. Men de var utvalda, kanske för att de var herdar i just Betlehem – där den legendariske kungen David började sin karriär tusen år tidigare. Var det för att de bad mycket under stjärnhimlen? Eller var det bara på grund av Guds godhet? *Brist ut i jubel, Jerusalems ruiner* (v. 9). Vem känner inte så inför utgrävningarna i Heliga landet och får känna på stenar, föremål och platser som bevittnat

frälsningshistorien? Svindlande tanke: jag är bara *meter* från ställen där Jesus och Maria vandrat. Jag kanske korsar deras spår!

Andra läsningen: **Heb 1:1-6** (*Gud har talat till oss genom sin son*)

Herdarna imponerades, ja förfärades vid synen av änglarna över Betlehem (Luk 2:9). Så är det alltid i Bibeln. Guds tjänande andar får oss att känna oss små och hjälplösa. De vet mer än vi, ser Guds ansikte och kan utföra oerhörda saker. Denna läsning flyttar vårt fokus till barnet i krubban: han är långt mer än änglarna. Han är *utstrålningen av Guds härlighet och en avbild av hans väsen* (v. 3). Han är vad vi är skapade att bli (1 Mos 1:27; Ps 8:6), utan den synd som vanställer vår ursprungliga andliga skönhet. Barnet i krubban är en ny början. För vår skull.

Evangelium: **Joh 1:1-18** (*Ordet blev människa och bodde bland oss*)
(Alternativt kortare text: Joh 1:1-5, 9-14)

Det är mäktiga ord Johannes här använder för att beskriva *det som var till från begynnelsen, det vi har hört, det vi har sett med egna ögon, det vi har skådat och har tagit på med våra händer* (1 Joh 1:1). Genom att inleda både sitt evangelium och sitt första brev med ordet ”i begynnelsen” leder Johannes oss tillbaka till Bibelns allra första ord om skapelsen (1 Mos 1:1). Barnet i Marias famn är **en ny skapelse**, Paradisets, **livets** återkomst mitt i vår dödsmärkta och kalla värld (jfr 2 Kor 5:17). *Ja, livet blev synligt, vi har sett det och vittnar om det, och vi förkunnar för er det eviga livet, som var hos Fadern och blev synligt för oss* (1 Joh 1:2). *Ordet blev kött och slog upp sitt tält ibland oss* skriver han ordagrant (v. 14). Gud var i Gamla testamentet hos sitt folk i tälthelgedomen, under ökenvandringen, i det s.k. tabernaklet. Den nya närvaron är Jesu kropp och blod i mässan. Från honom utgår Guds **ljus** som gör att vi kan se på oss själva, på varandra och på framtiden med kärlek och hopp. Du slitna människa som läser detta, vad väntar du på? Lyft upp detta barn, spegla din själ i det. Se vad Gud ger dig! Allt är nytt. Du får börja om. Inget är försent i ditt liv. Ingenting är någonsin försent.

26 december: STEFANOS, DEN FÖRSTE MARTYREN, fest

Första läsningen: **Apg 6:8-10; 7:54-60** (*Jag ser himlen öppen*)

När Josef fick veta av ängeln att Marias barn skulle *frälsa sitt folk från deras synder* (Matt 1:21), då fick han inte veta *hur* det skulle ske: genom korset. Inget ont fick hända det nyfödda barnet! Josef räddade sin familj undan Herodes soldater. Först när han var säker på att faran var över återvände han från gömstället i Egypten (Matt kap. 2). I dag, Andra dagen i juloktaven, minns

kyrkan vår förste martyrer, diakonen Stefanos. Han stenades till döds några år efter Jesu korsfästelse. Denna fest slår ned som en blixtnedslag i julfriden, nästan som ett störande biljud. Den påminner oss om *varför* Jesus blev människa. Stefanos öde (Apg 6-7) liknar Jesu passionshistoria i evangelierna. Han är en övertygande förkunnare i ord och gärning. Motståndarna kan inte sätta dit honom. Hans långa tal inför Stora rådet (Apg 7:1-53) – passagen är utelämnad i dagens läsning – slutar med en kraftfull sammanfattning av hela Gamla testamentets profetiska kritik mot *det styvackade folket* som ständigt motsatte sig Guds frälsningsplaner (Apg 7:51-53; jfr 2 Mos 34:9). Stefanos stenas till döds och en våg av förföljelser sköljer över urkyrkan, pådriven av Saul, som senare blir till Paulus. **Fanatism** känns igen på att den tar till våld när den inte får rätt: ammunition istället för argumentation. Äkta kristna svarar inte med samma mynt. Med Jesus och Stefanos ber de: *Herre, förlåt dem, de vet inte vad de gör* (jfr Luk 23:34; Apg 7:60). Stefanos gjorde intryck: *hade han inte bätt denna bön hade kyrkan aldrig vunnit Paulus*, säger den helige Augustinus.

Evangelium: **Matt 10:17-22** (*Det är inte ni som talar, utan er faders ande talar genom er*)

I går sjöng vi med änglarna om fred på jorden och redan idag hör vi Jesus varna oss för människor: *ni skall bli hatade av alla för mitt namns skull* (v. 22). När man älskar Jesus och är lycklig över att leva med Gud är det svårt att förstå **hatet mot kyrkan**. Det kan se ut som likgiltig ”tolerans” men snabbt slå om till fiendlighet om någon som Stefanos tar tron på allvar. Bli inte förvånad: Jesus förberedde oss på det (Matt 5:10-12). Krafter i vår sekulariserade västvärld främjar förakt för vår tro. De vill kunna kränka alla religioner och det som någon vördar bortom alla förhandlingar, i yttrandefrihetens namn. Vi kristna står ut med mycket och vänder ofta andra kinden till, men det gör inte alla religioner, och så sprids det ute i världen *hat mot den sekulära västvärldens arrogans* – ett hat som ibland drabbar just kristna i dessa länder. Kyrkor bränns och kristna mördas. **Hatets folk** möter oss från olika håll och de vet inte vad de gör. *Men alla vishetens barn har gett Visheten rätt*, säger Jesus (Luk 7:35). Därmed menas *korsets barn* som inte vill återgälda ont med ont (Matt 5:38-48) men som vill lyfta världen upp ur fanatism och våld. Guds Ande talar genom alla som fredligt men klart påtalar hyckleri, orättvisor och gudlöshet, så som Stefanos gjorde (v.19-20). Men i respekt för allas innersta övertygelser. Vi ritar inte mustascher på någon annans käraste familjefotografier. Vi kränker inte den djupaste övertygelsen i någons hjärta, även om vi inte är överens.

27 december: JOHANNES, APOSTEL OCH EVANGELIST, fest

Första läsningen: **1 Joh 1:1-4** (*Det vi har hört och sett förkunnar vi*)

Kring oss finns julpynt, vi äter god mat, betraktar krubban, lyssnar till sakral musik och går oftare till kyrkan. Allt detta har en enda mening: vi försöker göra Jesu födelse påtaglig, kännbar. Vi vill *vara där*. Som de vise männen vill vi *hylla honom* (Matt 2:2) och med de nyfikna grekerna säga: *Vi vill gärna se Jesus* (Joh 12:21). Tredje dagen i juloktaven firar kyrkan ”den lärjunge som Jesus älskade” (Joh 13:23; 19:26; 20:2; 21:7, 20), ögonvittnet som kunde beskriva Jesu gudomlighet med ett mänskligt djup som ingen annan. Johannes behövde inga hjälpmedel: *Det vi har hört, det vi har sett med egna ögon, det vi har skådat och har tagit på med våra händer, det är vårt ärende: livets ord. Ja, livet blev synligt, vi har sett det och vittnar om det* (v.1-2). Bland de julhälsningar vi får från vänner och släkt är Johannes första brev det viktigaste. Han som skulle ta hand om Jesu mor när hon blev gammal (Joh 19:27) måste ha hört allt om Jesu födelse i Betlehem. Men han ville inte upprepa vad andra redan hade skrivit, som 300-talsbiskopen Eusebios säger i sin *Kyrkohistoria* (III, 24). Det kan vi beklaga idag. Men det vi vet från Lukas och Matteus om Jesu födelse räcker. Vi kan se Jesus för vår inre blick. Ju mer vi betraktar hans liv, desto mer förstår vi detaljerna. Vi blir själva *älskade lärjungar* som vill förkunna det eviga livet som trädde fram synligt i världen. Vi bildar gemenskaper kring detta liv – församlingar – och delar Johannes *fullkomliga glädje* (jfr v. 4).

Evangelium: **Joh 20:2-8** (*Han såg och trodde*)

Jesu grav, kristendomens heligaste plats, har under seklernas gång behandlats och misshandlats så att det enda som är kvar från hans tid är den bit av klippan som hans döda kropp vilade på. På den ligger sedan tusen år en marmorplatta. Den fungerar som altare när man firar mässan. Kring graven finns ett litet kapell där man än i dag går in från samma håll som Johannes och Petrus gjorde. Över allt välver sig Gravkyrkan. Själva gravkapellet ger plats åt tre-fyra personer i taget. Det är lugnast att komma på natten. Öppningen vetter då som nu mot öster, och därför kunde apostlarna i morgonljuset se in i graven. Här uppstod Jesus och lade duken som lindats kring hans huvud och de andra bindlarna ifrån sig. Johannes har inte sett själva uppståndelsen, den ägde rum i mörkret bakom den stora stenen. Ingen såg det största som hänt. På samma sätt har ingen sett världens skapelse. Också inkarnationen, Guds Ords människoblivande i Marias sköte, skedde genom *den Högstes kraft* (Luk 1:35) bortom allt som människor, även Maria, kunde uppfatta. Och Jesus föddes på natten när staden sov. Där krubban stod i Betlehem finns idag ett klippgolv. Ett enormt tidsavstånd skiljer oss från händelserna. Johannes som *såg och trodde* (v. 8) skrev för att nå oss i en annan tid, göra Jesus synlig för oss i dag. Jesus lever, han gör oss till *älskade lärjungar* som Johannes. *Saliga de som inte har sett men ändå tror* (Joh 20:29).

28 december: DE OSKYLDIGA BARNEN I BETLEHEM

Första läsningen: **1 Joh 1:5 – 2:2** (*Blodet från Jesus renar oss från all synd*)

Fjärde dagen i juloktaven minns kyrkan de oskyldiga ("menlösa") barnen som blev offer för kung Herodes terroranslag som skulle få stopp på ryktena om en ny Messias i Davids stad, Betlehem. Heliga familjen *kom undan som en fågel ur jägarens nät. Nätet gick sönder och vi kom undan* (Ps 124:7). Herodes hade inga moraliska problem med sitt massmord. Lika litet som en gång farao i Egypten, när de hebreiska gossebarnen skulle dränkas i Nilen (2 Mos 1:22). Om du är född i Sverige efter 1975 så ska du veta att ditt liv har varit i fara på samma sätt. Lagen som skyddade de ofödda barnens rätt till liv drogs bort då. De första månaderna av ditt liv som foster fick läkare fritt döda dig – inget annat än din mors kärlek kunde hindra det. Du kom undan – som Jesus. Möjligen för att dina föräldrar lyssnade till samvetet, Guds röst – som Josef och Maria. Dagens första läsning känns svår. Det talas om Kristi blod som renar oss (v. 7 och 9). Men Jesusbarnet räddades medan andra barn fick ge sitt blod i hans ställe. Det sägs att vi inte ska vandra i mörkret (v. 6). Men *Josef steg upp och tog om natten med sig barnet och dess mor och begav sig till Egypten* (Matt 2:14). *Gud är ljus* (v. 5) – kontrasten är olidlig. Det är bara att tro och gå vidare. Som Josef.

Evangelium: **Matt 2:13-18** (*Herodes lät döda alla gossar i Betlehem*)

Främlingarna i Betlehem unnades inte husrum. Inte ens när kvinnan skulle föda. De fick bråttom mitt på natten och gav sig av. Vem flyr de från? Är de kriminella? Är det något med politik? Vi vet vad som hände, men grannarna förstod ingenting. Ingen ängel varnade dem om Herodes trupper som var på väg dit för att utföra vad man väl har kallat för ett militärt specialuppdrag. Massakern i Betlehem är en detalj i den berömde kungens karriär som inte är omvittnad i källor utanför Bibeln, men absolut trovärdig. I en samtida text (*Moses himmelfärd* 6:3, okänd författare) kan man läsa att Herodes *dödade gamla och unga, och en förskräcklig fruktan för honom kom över landet. Han rasade bland dem med blodiga order, alldeles som det skedde i Egypten* (d.v.s. då farao ville dränka gossebarnen, se ovan). År 7 f.Kr. lät Herodes avrätta 6 000 fariseer för att de inte ville svära trohet mot den romerske kejsaren. Vissa av dem profeterade att Messias skulle komma. Herodes lät även mörda egna söner.

Till denne diktator kom de vise männen och ställde oskyldigt den farligaste frågan: *Var finns judarnas nyfödde kung?* (Matt 2:2: jfr Mik 5:2). En judisk legend berättar att farao förskräcktes när han hörde att Mose hade fötts. Som nu Herodes – parallellen är uppenbar. Kyrkan hedrar idag de oskyldiga små som brutalt rycktes bort av en paranoid tyrann. Det är allt vi kan göra. Heliga familjen flydde och de vise männen lurade Herodes. Ibland är list, flykt och

andra undanmanövrer de enda alternativen inför ondskan när den får diktatorisk makt. *Var därför kloka som ormar och oskyldiga som duvor* (Matt 10:16).

29 december: FEMTE DAGEN I JULOKTAVEN

Första läsningen: **1 Joh 2:3-11** (*Den som älskar sin broder förblir i ljuset*)

Mitt i julveckan. Butikerna har dödförklarat julen och ställer snabbt om till rea – men julen har bara börjat. Här skiljs våra vägar: för vissa är julen bara en trevlig familjefest, för andra ett förnyat möte med Guds Son. Julen presenterar Jesus för oss och ställer oss inför antingen-eller: får han stanna hos mig eller blir hans födelses fest verkningslös? Jag förstår hans milda bud och har nu påmint om dem igen – vill jag hålla kvar hans ord eller lägga dem ifrån mig? ”Jag känner honom” säger jag kanske (v. 4), men vill jag också *leva så som han levde?* (v. 6). Jag vet att jag varje stund står inför valet att gömma mig i lögnernas och självbedrägeriernas skuggvärld eller att komma ut i sanningens ljus. Mina synder skiljer mig från Gud, men julens budskap är att Gud tar första steget till försoning med mig: han charmar mig – lägger sig som ett spädbarn i min famn. Vill jag också ta det första steget och räcka ut handen till min fiende? Ska hatets mörker och ältandet av gamla oförrätter cementera mina oförsonade konflikter? NEJ, Gud älskar mig och känner bakom all min halvhet min goda vilja – han ser att jag vill vandra med Jesus. *Mörkret viker och det sanna ljuset lyser redan* (v. 6) – *det visar både hans och ert liv* (v. 6). Jesus är *världens ljus* (Joh 8:12). Och trots det säger han, full av glädje, till oss: *Ni är världens ljus* (Matt 5:14).

Evangelium: **Luk 2:22-35** (*Ett ljus med uppenbarelse åt hedningarna*)

Fjärde mysteriet i den glädjerika rosenkransen handlar om det vi firar vid *Kyndelsmässan* (2/2). En förstfödd son skulle helgas åt Gud och ”friköpas” genom ett ersättningsoffer, fem siklar (ca 60 gram) silver – det motsvarar idag ungefär 250 kronor (2 Mos 13:2, 13; 4 Mos 18:15-16). En kvinna som hade fött var rituellt ”oren”, vilket skulle upphävas genom ett offer, helst ett lamm, men för fattigt folk som Josef och Maria räckte två turturduvor (3 Mos kap. 12). Den ena duvan var ett syndoffer. Det behövde Maria lika litet som Jesus behövde döpas av Johannes i Jordan, men Maria och Jesus ville vara solidariska med syndarna. Budet om ”friköpanhet” understryker att barn är en gåva från Gud. Budet om kvinnans rening visar det gamla Israels oro för blodförlust (som vid födande). Det sågs som minskning av liv, ett närmande till dödens sfär. Födandet, så tänkte man, ökade liksom avståndet till det heliga. Reningen återgav kvinnan fritt tillträde till kulten. Lukas beskriver inte hur Jesus ”friköptes”, kanske för att den ritén hänvisade till att Israels barn befriades i Egypten (se 2 Mos 13:14-16). Jesus skulle inte befrias utan *befria*. Något konkret *frambärande* av barnet i templet krävde lagen inte. Vi anar Marias djupa

identifikation med *Hanna*, profeten Samuels mor som kom till templet och ställde sin lille son i Herrens tjänst (1 Sam 1:25-28). Maria lånar av Hannas lovsång till sin egen, *Magnificat*, Luk 1:46-55/1 Sam 2:1-10). Möjligen ville Maria också uppfylla Malakis profetia (Mal 3:1) om att Herren ska komma till sitt tempel. Symeons ord skrämde henne. Jesus ska bli ett ljus för hedningarna och sanningens minut för Israel. Det blir ja eller nej. Valet mellan ljus och mörker är alltid antingen-eller. Det kommer att göra ont. Maria har nog gråtit efter den profetian. Josef har tröstat henne, så gott han kunde.

30 december: SJÄTTE DAGEN I JULOKTAVEN

Första läsningen: **1 Joh 2:12-17** (*Den som gör Guds vilja består för evigt*)

Första Johannesbrevet är älskat av många men förvirrar också. Hoppet från nutid till dåtid mellan v. 13 och 14 kan möjligtvis förstås så att författaren har tagit en paus i skrivandet och nu tar upp pennan igen (det är inte ovanligt att i brev från antiken hitta formuleringen ”jag har skrivit” - eg. ”jag skrev” – om det som precis skrivs. Den som skriver förflyttar sig i tanken framåt till det ögonblick då brevet läses – det kunde vara flera månader senare). När mottagaren läser brevet låg själva skrivandet ju i det förflutna. *Mina barn* (v. 12) är ett ömt tilltal till alla adressaterna. Så talade även Jesus och Paulus till sina lärjungar (Joh 21:5; Gal 4:19). De som kallas för *fäder* (v. 13-14) kan vara sådana som varit med i kyrkan *från början* (v. 13). De *unga* är då nyare konvertiter (i alla åldrar). Dessa ”unga” hade en hårdare andlig kamp att kämpa än veteranerna, men får apostelns beröm: de har besegrat den Onde (v. 14). Vi ska inte älska världen och det som finns i den, heter det (v. 15). ”Världen” betyder nästan alltid i Johannes skrifter den *fallna* värld som har vänt sig bort från Gud. Där härskar det gränslösa begärets oförnuft: man vill äga allt man ser och föra fram sig själv till varje pris (v. 16). Gud älskar ändå världen så mycket att han ger den sin ende son (Joh 3:16). Vår väg till Gud går via världen – annorlunda kan det inte vara (jfr 1 Kor 5:10). Vi ska vara *i* den men inte *av* den (Joh 17:11,16). Allt gott får vi älska, till och med julens glitter och överflöd, om vi tar emot det tacksamt och gärna delar med oss. Det finns en väg bort från Gud till världen, men också en väg *till* Gud *genom* världen.

Evangelium: **Luk 2:36-40** (*Hon talade om barnet för alla som väntade på Jerusalems befrielse*)

Världsflykt var för kyrkofäderna ett positivt ord. Varningar mot världens onda lockelser finns det gott om i det kristna budskapet (som i läsningen ovan). Vi som lever mitt i det pulserande vardagslivet bör alltid ha ett visst mått av misstänksamhet med oss. I många fall måste vi fly eftersom alternativet leder till synd och vi inte mäktar att få bort de krav som ställs till oss (som när vi pressas

att göra sådant som går emot vårt samvete). Vi flyr och hittar skydd i Guds ord och i kyrkan. Den gamla änkan Hanna hade lagt allt bakom sig och höll sig till templet (v. 37). Templet i Jerusalem är viktigt för Lukas. Där börjas och avslutas hans evangelium. Hanna förenar i sin person mycket som han gillar att lyfta fram: hon är änka (dvs. **fattig**), hon är **kvinna**, hon **ber** mycket i **templet** och är – som vi förstår – fylld av **den helige Ande**. Hanna, så hette också profeten Samuels mor som förde sin lille son till templet (1 Sam 1:25-28). Den gamla ankans ögon faller nu på den unga Maria som frambär Jesusbarnet inför Gud. Gamla testamentet ser det nya och jublar. Må även vi – när vi ber framför julkrubban – *tacka* och *prisa* Gud (v. 38).